

Aalborg Universitet

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Ældreforsørgerbyrden aflyst

Andersen, Jørgen Goul

Publication date:
2014

Document Version
Tidlig version også kaldet pre-print

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):
Andersen, J. G. (2014, nov. 30). Ældreforsørgerbyrden aflyst. <https://www.mm.dk/blog/aldreforsoergerbyrden-aflyst>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

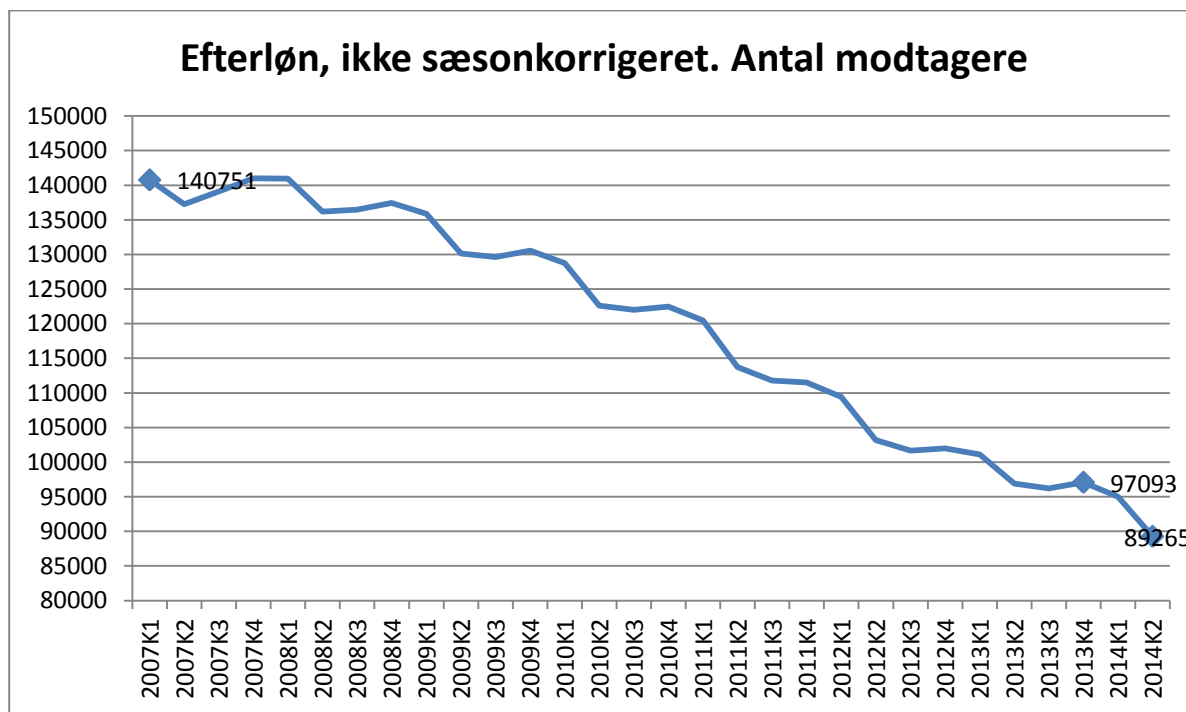
If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Ældreforsørgerbyrden afløst

2014-11-27 Jørgen Goul Andersen

Ser man bort fra enkelte borgmestre, der frygter horder af plejekrævende ældre fremover, er ”ældreforsørgerbyrden” ved at være afløst. Borgmestres pessimisme skyldes dog ikke (udelukkende), at de ser spøgelser. Der udestår spørgsmål om fordeling af gevinster og omkostninger mellem stat og kommune, og udligning mellem kommunerne indbyrdes. Der er også et par forbehold til jubelhistorien.

Ingen reformer har virket så godt, før den trådte i kraft, som tilbagetrækningsreformen i 2011/12, der skulle mindske antallet af efterlønsmodtagere. Den trådte i kraft 1.januar 2014. Men i de sidste seks år, inden den trådte i kraft, faldt antallet af efterlønsmodtagere med 31 procent, jf. Figur 1.

Kilde: www.statistikbanken.dk (tabel AUK02)

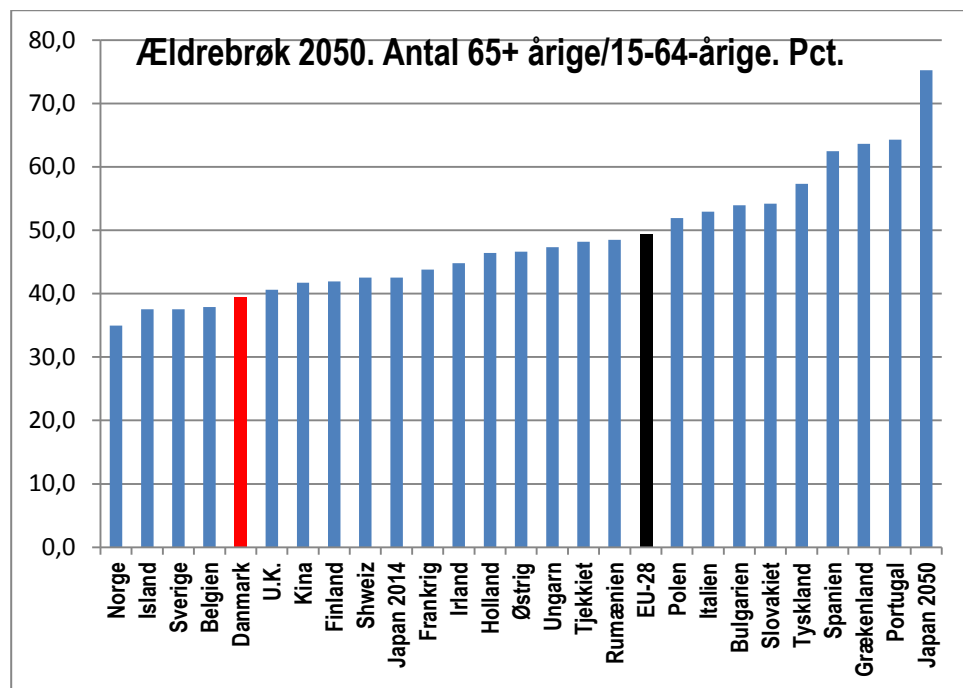
Det er sket midt under den økonomiske krise, hvor nogle blev *tvunget* til at gå på efterløn, fordi man nogle steder i den offentlige sektor endnu skeler til alder ved afskedigelser, og fordi det er sværere for de ældre at komme ind igen, hvis de først er røget ud i ledighed.

Det også sket samtidig med *faldende* tilgang til førtidspension inden for alle aldersgrupper. Lige bortset fra gruppen under 40 år. De udgør ganske vist en forsvindende andel af førtidspensionisterne, men har fået opmærksomheden i den offentlige debat (mediernes var lette ofre for spin), så det har overskygget forbedringen blandt de mange.

Det er svært at sige, om tilbagetrækningsreformen overhovedet har haft effekt. I det første halve år, reformen har været i kraft, faldt antallet af efterlønsmodtagere med 7.828. Gennemsnittet for den tilsvarende periode de sidste seks år inden reformen var 7.021 (for de sidste fem år 7.466).

Kort sagt blev *effekten* og den *økonomiske gevinst* ved tilbagetrækningsreformen voldsomt oversolgt. Sat på spidsen er det eneste sikre 28 mia. i tilbagebetaling og 3-3.5 mia. årligt i mistede indtægter (dog fratrullet skattefri præmier). Men selvom reformen næppe skal have æren, så ændrer det ikke ved, at samfundet sparer mange penge. Og reformen sætter en prop i, hvis fremtidens seniorer skulle komme på andre tanker.

Danmark ligger dog i forvejen lunt i svinget på demografien, sammenlignet med andre lande. Frem til 2050 ventes ældrebrøken (de over 65-årige i pct. af de 15-64-årige) at stige fra 28 pct. til ca. 40 pct. EU-gennemsnittet er 50 pct. Og for Tyskland plus de fleste lande i Syd-, Øst- og Mellemeuropa er tallet endnu højere (Eurostat). Japan er i særklasse med 75 pct.

Kilde: Eurostat. Læst 29.11.2014

Men i 2050 er pensionsalderen ikke 65 år. Den er over 70 år, og efterlønnen er udfaset. Derfor er det mere relevant at udregne ældrebrøken som over 70-årige i pct. af 15-69-årige. Så hedder ældrebrøken ikke 41 pct., men 31 pct. – altså ikke stort forskelligt fra de 28 pct. i dag.

Sammenlignet med andre lande har reformerne i Danmark været ret ekstreme. Ved velfærdsreformen i 2006 blev pensionsalderen indekseret med restlevetiden for 60-årige i 1979-95. Den gode nyhed er, at

denne restlevetid er steget tre år siden. Den gode nyhed for finansministre er, at fremtidens ældre dermed får tre leveår færre på folkepension end nu, uanset hvor meget levealderen stiger.

Endnu en god nyhed er, at der er tale om *sund* aldring – mere end Velfærdskommissionen i sin tid turde håbe på. I dag får halvdelen af de 80-100-årige ingen offentlig hjælp overhovedet, og fra 2008 til 2012 blev 17 pct. af hjemmehjælpstimerne skåret væk. Det sidste afspejler en barsk sparekurs – men *også*, at sund aldring begrænser behovet.

Sundhedsudgifterne ventes heller ikke at eksplodere – eller rettere: De eksploderer ikke pga. *aldring*. Man kan også blot se til Japan, der i 2014 har samme ældrebrøk (godt og vel), som Danmark ventes at få i 2050 – uden at det har givet en udgiftsekspllosion.

Det sidste område, hvor Danmark skiller sig positivt ud, er pensionssystemet, der er det mest opsparingsbaserede i verden og gentagne gange er kåret som verdens bedste. Mange glemmer, at en betydelig del af fremtidens pensionister bliver *forsørgere*, ikke forsørgede. Nogle skal kun have folkepensionens grundbeløb – svarende næsten på kroner og øre til S.U. Og endnu flere bliver en ”overskudsforretning” for velfærdsstaten.

Forsikring og Pension fik i 2012 gennemført en beregning på DREAM-modellen, der viste, at øgede udgifter og indtægter ved aldringen måtte ventes at gå stort set lige op. Der bliver flere pensionister, større udgifter til sundhed og større udgifter til pleje.

Men på indtægts- og sparesiden tæller:

- At pensionsalderen stiger adskillige år, og at efterlønnen falder væk
- At staten får 15 % (PAL) skat af det løbende afkast på pensionsopsparing
- At det offentlige får skat af de pensioner, der udbetales (den danske stat har en enorm, ikke-bogført formue i disse udskudte skatter)
- At staten sparer 31-32 øre i folkepensionens pensionstillæg for hver krone over et vist beløb (for en enlig pensionist 66.500 kr.), der modtages i pension og anden indkomst ud over folkepensionen).

En negativ side af pensionssystemet er, at ingen kan overskue det – heller ikke politiske beslutningstagere. Hele systemet har også en række sociale og økonomiske risici, man typisk har glemt:

- Den sammensatte marginalskat på pensionsopsparing (skat plus mistet pension) er spændt til smertegrænsen. Det var også hensigten. Det er på den måde, man har sikret et bæredygtigt pensionssystem. Men beslutningstagerne på Christiansborg er næppe bevidste om, hvor tæt man er på smertegrænsen. Det viste skattereformen i 2012 – og gentagne, svært forståelige forsøg på at begrænse opsparing på ratepension.

- Beregningerne over fremtiden afhænger af afkastet på den enorme pensionsopsparing på 200 pct. af BNP. Det er gået fint indtil nu – pensionskasserne har været uhyre dygtige. Men systemet er sårbart, hvis afkastet svigter.
- Systemet er også sårbart, hvis fagforeningerne svækkes så meget, at kollektive overenskomster kan undermineres. Stærke fagforeninger er en nødvendighed for staten. Uanset om statsministeren er rød eller blå.
- Politikere kan fristes til at stjæle ("låne") i børneværelset – fremskynde beskatningen. SP-udbetalingerne i 2009, omlægningerne fra kapital- til alderspension og senest fremrykket beskatning af midlerne i Lønmodtagernes Dyrtidsfond – alt sammen med skatterabat – kan der siges *meget* mere ondt om. Men det vigtige her er, at de er grænseoverskridende, og grænseoverskridende handlinger kan ofte føre til flere.
- Den kortuddannede har mindre andel i den sunde aldring. De sociale er vokset. Med efterlønnen var der en social gradient i tilbagetrækningen, der fulgte den sociale gradient i sundheden. Fremover skal alle holde til 70 års alderen, uanset sociale skel i sundhed. Det bliver et kort otium for mange kortuddannede. Det bliver for ofte et otium uden ægtefælle. Og i de sidste år op til pensionsalderen bliver der mange, der er for sunde til førtidspension, for nedslidte til at være af interesse for arbejdsgivere, og for længe arbejdsløse til at blive i dagpengesystemet. Dårlig sundhed kan let føre til social deroute for kortuddannede seniorer.